

OLA ARNE AUNE

Forekomst og utsetninger av bever

De siste årene har det vært arbeidet for å få satt ut bever på Sognli. I skrivende stund ser det ut til å gå i orden, og en håper at utsetningen vil foregå sommeren 1967. I denne forbindelse kan det kanskje være av interesse med noen opplysninger om beverens utbredelse, og om hvordan tidligere utsetningsforsøk har forløpt.

I tidligere tider fantes bever i de fleste skogstrakter her i landet. Helt nord på Varanger-halvøya ($70^{\circ} 10' N$) i Finnmark har bever hatt tilhold i historisk tid, og ennå så sent som i midten av 1700-årene var bever vanlig over hele landet. Bestanden var imidlertid allerede da på retur. Tilbakegangen fortsatte, og i tidsrommet 1865—1900 var den på grensen til å bli utryddet. Små bestander fantes da bare i enkelte deler av Telemark og Aust- og Vest-Agder.

I de store dalene i Sør-Trøndelag har bever muligens vært vanlig, men det foreligger så å si ingen opplysninger om dette, en har bare de gamle stedsnavn å holde seg til. Fra Nord-Trøndelag finnes imidlertid tallrike opplysninger om bever. Både i Tydal, Stjørdal, Verdal og Namdal levde bever til fram imot 1820. De siste opplysninger om bever i Trøndelag stammer fra Verdal, der opplyses at bever hadde tilhold i nærheten av Sul på 1830-tallet.

Bever finnes i våre dager over nesten hele Telemark og begge Agder-fylkene. Små kolonier som har etablert seg i Lierne i Nord-Trøndelag og Hattfjelldal i Nordland, stammer sannsynligvis fra dyr som har vandret inn fra Sverige. I Målselv i Troms og ved Karasjok i Finnmark lever fortsatt noen av de dyr som er utsatt siden 1962.

Beverfelt osp fra Målselv.

Ola Arne Aune.

Når det gjelder utsetninger av bever her i landet de siste 50 år, nevner litteraturen fire forsøk. I 1925 ble 3 par satt ut i Vefsn i Nordland og i 1927 en hun og to hanner på Voss. Ved Åmot-tjernet i Orkdal (Sognli) ble sluppet ett par i 1926 og to par i 1929. Dessuten ble ett par satt ut i Nedalen i 1932.

Forsøket på Voss betraktes som mislykket, og det samme kan vel sies om Nedalen, idet dyrene der levde bare 1¹/₂ år etter utsettingen. De seks dyrene i Vefsn slo seg til ro og formerte seg, og flere kolonier ble dannet. Helt fram til siste verdenskrig levde bever i disse distrikter, men etter krigen har de ikke vært observert. En antar at en viss etterstrebelse under krigen kan være årsaken til forsvinningen. Utsettingen i Orkdal har vært den mest vellykkede. Som de fleste interesserte vel kjenner til, formerte også disse dyrene seg og flyttet etter hvert til mange elver, bekker og vann i de nærmeste distriktene. Helt oppe i Rennebu ble observert dyr. Bestanden avtok imidlertid litt om senn, og det siste dyr forsvant omkring 1960-tallet. Da hadde det levd bever i området i vel 30 år etter utsettingen.

Som tidligere nevnt, er det gjort forsøk på å sette ut bever i

Geimejokka ved Karasjokk. En av de 2 beverlokaliteter i Finnmark.

Ola Arne Aune.

Troms og Finnmark i de siste år. Ved Målselvdalen ble det satt ut to par i 1962 og på to forskjellige lokaliteter ved Karasjokk, tilsammen 5 par, i 1964 og 1965. Jeg hadde sommeren 1966 selv anledning til å registrere hvordan det hadde gått med disse utsettingene.

To av dyrene i Målselv vandret samme høst som utsettingen foregikk, vel 30 km sørover mot Bardu. De omkom der under vårflommen i 1964, antakelig uten å ha satt avkom til verden. Det andre paret drog noen kilometer mot nord, og sommeren 1964 ble skjellettet av det ene dyret funnet. I 1966 var bare ett eneste individ igjen i Troms.

Av de 10 dyrene som ble satt ut ved Karasjokk, er ett funnet dødt. En del av de andre har slått seg til ved utsettingsstedene, mens de øvrige har vandret forholdsvis langt avsted til nye områder, slik at det er vanskelig å holde oppsikt med dem. Det var imidlertid i 1966 lite som tydet på at noen formering hadde funnet sted inntil da. Men det synes som om forholdene ligger til rette for en liten fast stamme i disse traktene.

Fra utlandet kjennes flere forsøk på utsetninger av bever, bl. a. fra Sverige, Finland, Russland og Amerika. Resultatene har også

Beverfelt osp i Målselv etter
3. forsøk. Ola Arne Aune.

her vært svært variable, men de viser også at det er mulig å innføre bever til nye områder. For å få et vellykket resultat er det imidlertid nødvendig å finne fram til lokaliteter som tilfredsstillende krav den har. Det bør f. eks. være selvsagt at beverens vanlige fødeemner er til stede, og da i en slik mengde at dyrene ikke spiser seg selv ut av området i løpet av noen få år. Men også vassdragets karakter ellers spiller inn. Ved å benytte de resultater vitenskapen har kommet til, vil i det hele mulighetene for en vellykket utsetting øke betraktelig. Men dessverre har det vist seg at de som har stått for utsettingene, ikke alltid har tatt tilstrekkelig hensyn til beverens livskrav. Forsøket i Troms kan

nevnes som eksempel på det. Dyrene vandret der straks til andre og bedre områder. Ved utsettingen i Finnmark synes en derimot å ha valgt langt bedre lokaliteter.

Selv om utsettingsstedet synes tilfredsstillende, gjør en likevel klokt i å regne med en ganske stor dødelighet den første tiden. Det er derfor nødvendig at antallet dyr som settes ut er forholdsvis stort, eller eventuelt at en fortsetter med å sette ut noen flere par de første årene.

Utsetting av bever på et såpass sentralt sted som Songli, vil naturligvis by på nyhetens interesse for nysgjerrige mennesker. Undersøkelser har imidlertid vist at forstyrrelser lett fører til at dyrene skifter oppholdssted. Særlig gjelder dette dyr som nylig har kommet til et sted. Derfor er det å håpe at en ikke bare finner tilfredsstillende lokaliteter, men også at en lar dyrene få den nødvendige ro.

ANNIKKEN AAS OG
EDEL MELLINGSETER

„Familien” på Trollheimshytta 1967

Trondheim, 27. april 1967.

Kjære Magne!

Du har så ofte, og dessverre, som oftest forgjeves, etterlyst bidrag til årboka, men her kommer i alle fall noe som jeg håper du kan bruke. Egentlig skulle det vært et bilde med, men dessverre var ingen av påskebildene av en slik kvalitet at de egnet seg. Imidlertid, hvis det ikke har alt for meget hastverk, kan vi ta på oss bunadene og få en eller annen til å forevige oss foran en dertil egnet tømmervegg, slik at illusjonene om Trollheimshytta kan komme for alle som hadde *gleden av å treffe oss i påsken 1967*. Var ikke den siste setningen passe innbilsk?

Ha det riktig godt og vel møtt den 9.

Magnhild.

Påsken 1967 — ja, finnes det noe positivt å si om den? Maken til sammenhengende dårlig vær er det heldigvis lenge mellom vi opplever, men vi opplevde likevel noe som fikk oss til å glemme vanskeligheter og strabaser. Vi opplevde at 12 mennesker som (bortsett fra «veteranene») ikke kjente noe særlig til hverandre fra før, i løpet av de 12 dagene vi var på Trollheimshytta, ble sveiset sammen til en hyggelig «familie» med «Mamma Magnhild» og «Pappa Bjørn» som overhoder for en stor «barneflokk», og var «overhodene» for vanskelige, kunne vi søke trøst hos onkel Peder og onkel Kristian! Jo, vi hadde det kjempekost!

Men for å begynne med begynnelsen. Torsdag 16. mars reiste vi med buss til Surna, hvor vi heldigvis fant brødene som var bestilt, men for tidlig ekspedert, vel forvart på Kvammen gård. Herfra bar